

Bærum Kommune
Postboks 700
1304 Sandvika

Vår ref.: 270325/2023 - 2023/28523
Deres ref.: 22/18422 og planID 2022015
Dato: 28.04.2023

Bærum kommune - Kommunedelplan - Kulturminner , kulturmiljø og kulturlandskap 2023-2040 - Høring og varsel om oppstart av planarbeid - Uttalelse

Vi viser til brev fra Bærum kommune av 13.03.2023.

Formannskapet i Bærum kommune vedtok den 12.02.2023 å legge forslag til Planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap til offentlig ettersyn i henhold til plan- og bygningslovens (pbl) § 11-13.

Det varsles samtidig oppstart av arbeid med planen i henhold til pbl § 11-12.

Hensikten med planen er å gi en oversikt over viktige kulturminner og kulturmiljøer med handlingsplan for videre arbeid med kartlegging, forvaltning, formidling og verdiskaping av kulturarven.

Tiltaket er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet, forvalter av fylkesveg og som fagmyndighet for kulturminnevern. Fylkeskommunen har følgende merknader:

Friluftsliv

Kommunedelplan om kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap bør belyse at slike kulturlandskap og kulturmiljøer ofte er populære turområder for innbyggernes nærfriluftsliv. Kulturminner kan gi en tilleggsopplevelse og motivasjon for å gå turer og bli kjent i eget nærmiljø. Planen bør derfor også vektlegge formidling og av kulturminner og kulturlandskap som turmål gjennom for eksempel skilting av turruter, utarbeidelse av turbeskrivelser, turorienteringsposter eller stolpejakt og tilgang informasjon gjennom plansjer eller QR-kode.

I forbindelse med planarbeidet bør det også kobles på arbeidet med plan for friluftslivets ferdssårer i Bærum. Det kan være aktuelt å tilrettelegge turruter gjennom viktige kulturlandskap og kulturmiljøer, og identifisere kulturminner som mulige turmål. Det må tilrettelegges på en måte som ivaretar og formidler verneverdiene. Planen bør fremheve betydningen av å samarbeide med frivilligheten om formidling og tilrettelegging for turer og opplevelser knyttet til kulturmiljø og landskap. Det gjelder friluftslivsorganisasjoner og o-lag så vel som historielag og foreninger.

PLAN Avdeling for kommunale planer

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no
Internett: www.viken.no
Org.nr.: 921693230

Kulturarv

Det er svært positivt at Bærum kommune ruller sin kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap (heretter omtalt som kulturmiljøplan). Kulturminner forsvinner, nye kommer til og oppdages, og synet på hva som er verdt å ta vare på kan også endre seg over tid. Det er derfor viktig at planen oppdateres med jevne mellomrom.

En oppdatert kulturmiljøplan vil bidra til en bevisstgjøring og stolthet rundt kommunens historie og kulturminneverdier, både hos eiere og hos befolkningen ellers. Dette vil videre kunne føre til at flere kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap ivaretas og tas i bruk. Ikke minst vil kulturmiljøplanen med en oppdatert handlingsdel være et svært viktig verktøy for kommunens arbeid med kulturminner.

Vi berømmer Bærum kommune for arbeidet med planprogrammet. Det viser en god forståelse for utfordringer, ønskede prioriteringer og behov kommunen har i forvaltningen av kulturminner og kulturmiljø. Bærum kommune har flere store hensynssoner for kulturmiljøer og kulturlandskap, nå er det et mål for planen å inkludere mindre kulturmiljøer. Det er også svært positivt at klima, miljø og kulturarv skal belyses i forbindelse med planarbeidet. I det følgende vil vi gi kommentarer og anbefalinger til planprogrammets innhold.

Overordnede kommentarer

Under medvirkning nevnes det at kommunen skal vurdere behov for å løfte planen til Regionalt planforum. Viken fylkeskommune er svært positive til dette, og deltar gjerne i en dialog om kulturmiljøplanen. Det vil være spesielt nyttig for fylkeskommunen å få en redegjørelse av nyregistreringer og kontrollregistreringer som skal gjøres i forbindelse med planarbeidet.

Planprogrammet redegjør kommunens rolle i kulturmiljøforvaltningen i punkt 1.3.1. Vi anbefaler at det endelige planforslaget tydeliggjør fylkeskommunens ansvarsoppgaver for både automatisk freda kulturminner og vedtaks- og forskriftsfreda kulturminner.

Kommuneplanens arealdel for Bærum kommune har nylig vært på høring. Vi viser til våre innspill til retningslinjer og bestemmelser i vår høringsuttalelse datert 16.12.2022. Det er viktig å sikre godt samsvar mellom kommuneplanens arealdel og kulturmiljøplanen.

Nasjonale og regionale føringer for arbeidet

Vi anbefaler at Riksantikvarens Klimastrategi og Bystrategi legges til de nasjonale føringene for planarbeidet.

- Riksantikvarens klimastrategi: <https://digitalt.ra.no/riksantikvarens-klimastrategi-for-kulturmiljoforvaltning-2021-til-2030/>
- Riksantikvarens strategi og faglige anbefalinger for by- og stedsutvikling: <https://www.riksantikvaren.no/veileder/riksantikvarens-bystrategi/>

Riksantikvarens har de siste årene opparbeidet en eksempelsamling og flere veiledere som vil kunne være relevante og nyttige i kommunens arbeid med kulturmiljø:

- <https://eksempelsamling.ra.no/>
- <https://www.riksantikvaren.no/jeg-trenger-veiledning/>.

Det er positivt at planprogrammet har nevnt Regional plan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus (2019) blant de overordnede føringene for planarbeidet. Den regionale planen inneholder en rekke prioriterte kulturminnetema som vi anbefaler at Bærum kommune vurderer i forbindelse med planarbeidet.

Registreringer

Bærum kommune har god oversikt over kulturminnene og kulturmiljøene sine, og det er positivt at dette gode arbeidet videreføres i neste planperiode. Planprogrammet lister opp en rekke planlagte og utførte registreringer og kontrollregistreringer. Det er noe uklart hva som er planlagte registreringer og hva som allerede er utført. Vi regner med at dette konkretiseres og gjøres rede for i planforslaget.

Vi støtter de utvalgte temaene for registreringene. Det er spesielt positivt det skal beskrives og identifiseres kulturminner etter 1940. Det kommer ikke fram av planprogrammet hva som er avgrensningen for denne registreringene. Det er vår klare anbefaling at Bærum kommune inkluderer nyere bebyggelse og anlegg som har arkitektonisk og kulturhistorisk verdi, gjerne fra fram til i dag, i denne registreringen.

Vi anbefaler også at Bærum kommune vurderer registreringer som er i tråd med de prioriterte kulturminnetemaene i Regional plan for kulturminner i Akershus (2019), som for eksempel det mangfoldige og flerkulturelle Akershus og etterreformatorisk arkeologi. Dette kan for eksempel inkluderes i handlingsdelen som kommende tiltak.

Kulturminnedatabasen Askeladden

I forbindelse med arbeidet med planprogram for ny kulturmiljøplan i Bærum kommune er det viktig å presisere at kulturminnedatabasen «Askeladden» kun er en oversikt over kjente kulturminner pr. i dag. Databasen gir dermed ikke nødvendigvis et fullstendig bilde av kulturminnebestanden i Bærum, og da spesielt over de automatisk fredete kulturminnene som pr i dag ikke er kjent, men som har samme lovvern som de kjente. Denne databasen er også bygget opp over mange år med ulik kvalitet på registrering og kartfesting av kulturminner. Dagens registreringsstatus i databasen er i tillegg i stor grad påvirket av i hvilke områder det har skjedd en omdisponering av arealer innad i kommunen, og hvilke oversendelsesrutiner man har hatt mellom kommune og fylkeskommune tidligere. Disse manglene med kulturminnedatabasen «Askeladden» må man være klar over når denne brukes som bakgrunnsinformasjon.

Digitalisering

Planprogrammet opplyser at det er et overordnet mål å sørge for at planen blir godt presentert i et digitalt format, som en «kulturmiljøportal». Vi ser det som svært positivt at kommunen er opptatt av at tilgjengeliggjøring og god digital formidling av planen og kommunens kulturmiljøverdier. Vi bemerker at en slik portal bør være utfyllende til kommunens kartløsning, og at en slik portal kan kreve mye ressurser å drifte. Fylkeskommunen deltar gjerne i en dialog om dette arbeidet hvis kommunen ønsker det.

Handlingsdelen

Det er viktig at mål og tiltak i handlingsplanen er realistiske og gjennomførbare. Mål og tiltak som kommunen setter seg i handlingsplanen kan bidra til at kommunen kan utføre en aktiv vernepolitikk, både når det gjelder forvaltningsansvaret kommunen har, og med holdningsskapende arbeid og formidling ovenfor innbyggere i kommunen. Handlingsdelen kan også synliggjøre mulighetene som ligger i bevaring av kulturarven, som for eksempel koblingen mellom friluftsliv og kulturminner. Vi anbefaler at handlingsdelen rulleres sammen med kommunens økonomiplan og budsjett.

Et av punktene i handlingsdelen dreier seg om å styrke intern samhandling mellom aktører i kommunen. Planforslaget bør gjerne konkretisere hvordan dette skal gjøres, for eksempel med oppdaterte interne rutiner for samarbeid. Vi anbefaler også å oppdatere saksbehandlingsrutiner i tråd med oppgaveoverføringen mellom kulturmiljøforvaltningen i 2020 da fylkeskommunen fikk nye ansvarsområder overført fra Riksantikvaren.

En ny kommunedelplan burde også legge rammer for hvordan kommunen skal forholde seg til metallsøk. Metallsøking er en raskt voksende hobby som både kan utgjøre en ressurs og en trussel for kommunens kulturminneverdier. Det er dermed viktig at kommunen er kjent med regelverket og kan rettlede metallsøkere, slik at de unngår å skade kulturminnelokaliteter. Dette gjelder spesielt i områder hvor kommunen selv er grunneier.

En utarbeiding av rutiner for saksbehandling av forespørsler om metallsøk, forankret i kulturmiljøplanen, vil gi større forutsigbarhet for søker og en mer helhetlig praksis for kommunen over tid. I tillegg kan man se på om det er fordelaktig å innarbeide forbudsbestemmelser om metallsøk i enkelte delområder av de allerede eksisterende hensynssonene som er spesielt tilpasset til det aktuelle området. Fylkeskommunen kan være behjelpelig i dette arbeidet.

For mer informasjon se Riksantikvarens informasjonsside om metallsøk:

<https://www.riksantikvaren.no/funn/metallsoking/>

Viken fylkeskommune støtter kommunen i at kultur og natur, særlig forvaltning av kulturlandskap og naturmangfold, må sees i sammenheng. Vi viser til våre innspill til Bærums

forslag til naturmangfoldstrategien. Fylkeskommunen mener at det bør henvises også til framdrift på strategien i planprogrammet.

Vi ønsker Bærum kommune lykke til med videre planarbeidet, og minner om at fylkeskommunen gjerne deltar i en dialog i løpet av planprosessen.

Vennlig hilsen

Mads Jørgen Lindahl

Seniorrådgiver

Kopi til:

Statsforvalteren i Oslo og Viken